

PLAN B: NEŽNA ŽENSKA INTIMA

GORAN VOJNOVIČ

V svetu se je v zadnjem času uveljavilo precej ženskih avtoric, ki so avtorske-mu filmu vdihnile nekaj prepotrebne krhkosti in občutljivosti ter se podale v prefinjeno raziskovanje ženske intime in odnosov med ženskami. Od mlade ameriške dive slovitega imena, Sofie Coppola, prek Argentine Lucrecie Martel, Francozinj Julie Bertuccelli in Eleonore Faucher, Japonke Naomi Kawase, do Izraelk Dalie Hager in Vardit Bilu ter nenazadnje Bosanke Jasmile Žbanić, če naštejemo le nekaj aktualnih imen, se njihovi filmi povečini odlikujejo s subtilnimi, a trdnimi dramaturgijami, temelječimi na drobnih psiholoških impulzih, ki izrisujejo njihove junakinje ter jih medsebojno zbližujejo in razdvajajo. Poleg tega režiserke filmski izraz pogosto gradijo na svojem izpovednem občutku za detajl, s katerim pronicljivo preiskujejo vsakdanjost.

Slovenija je s filmoma *Varuh meje* (2002) in *Slepa pega* (2002) ponudila samosvoj odgovor svetovnemu trendu, konec minulega leta pa smo si na TV Slovenija lahko ogledali še *Plan B*, novi slovenski celovečerni film, ki ga je režirala ženska. Na režiserski stolček je tokrat sedla Urška Kos, ki se je po odličnem študentskem filmu *Rop stoletja* (1998) uveljavila predvsem v vlogi pomočnice režije. Scenarij za film je napisala Urškina prijateljica Veronika Klančnik, v prometni nesreči tragično preminula mlada avtorica, ki ji je film tudi posvečen.

Priznam, da je delitev na moški in ženski film nevhvaležno in nekorektno opravilo, vendar bi želel le opozoriti na določene skupne značilnosti t. i. ženskega filma in njegove odlike, ki so obogatile svetovni in

slovenski filmski prostor in jih lahko do neke mere zaznamo tudi v *Planu B*.

Zgodba filma preplete prizadevanji sester Bilke (Medea Novak) in Jane (Marjuta Slamič), da bi obranili svoja skromna domova, svoji zatočišči pred pretečim svetom. Bilka se bori za babičino hišo, v kateri živita punici skupaj z babico (Ivanka Mežan) in ki je v procesu denacionalizacije pripadla trgovki Irmu (Jožica Avbelj), knjižničarka Jana pa se bojuje za Potujočo knjižnico, svoj dom na kolesih, ki mu zaradi pomanjkanja denarja in modernizacije sodobne družbe grozi ukinitiv. Njuna boja sta milo rečeno brezupna, saj Bilka s pomočjo sestanovke Lili (Ana Ruter) ugrabi Irminega sina, izgubljenega in osamljenega pop pevc Erika (Gregor Gruden), in upa na bogato odškodnino, Jana pa se poda na večdnevni potep z bibliobusom, da bi opozorila na resnično vrednost knjig na kolesih. Ko se Bilka in Lili pridružita Jani na potepu, Erika pa skrijeta na stranišče avtobusa Potujoče knjižnice, se njuna boja na nenavaden način povežeta.

Subtilnejša dramaturška nit je ujeta v osrednjem liku Bilke, jezne mladenke, iz katere pa z obrazom ljubezni do Erika spregovori zrelejša, predvsem pa čutna in ljubeča ženska. Prebujanje ženstvenosti v uporniškem dekletu je podano skoraj netelesno, s komaj drobci seksualnosti, a je postopna in skladno izpeljana Bilkina preobrazba morda najboljši del filma, ki vsaj na trenutek prikljice v spomin dela zgoraj omenjenih avtoric. Te se znajo namreč pozorno zazreti v svoje junakinje in jim s kamero dobesedno prisluhni, pri čemer njihove čustvene portrete največkrat izrisujejo zunaj zgodbenih okvirov in ne s pomočjo dramaturških klišejev. Tudi Urška Kos nevsiljivo razvija in gladi zaos-

tren odnos sester Bilke in Jane, katerih nerazumevanje in nezaupljivost sta v filmu lepo utemeljena na različnosti njunih osebnosti. Razhajanja glede odnosa do z alkoholom zasvojene mame, sestanovke Lili, usode babičine hiše in Janinega fanta učinkovito orišejo njun odnos, nato pa ju režiserka s pomočjo odmerjene igre glavnih igralk skozi film polagoma zbližuje.

Plan B zaznamuje nežno, nostalgичno pripovedovanje, ki kljub dramatičnim dramaturškim nastavkom ohranja pomirjujoč, skoraj elegičen ton filma, k čemur prispeva tudi pogosta uporaba lahkotne glasbe (Drago Ivanuša), minimalistična igra in scenarij, ki film proti koncu zapelje v smer simpatične romantične komedije in vse zagate brez večjih žrtv elegantno razreši. Urška Kos se žal ne poda v odločnejše poglobljanje nakazanih problemov, katerih obravnava je zato nekoliko površinska. Njena režija gledalcu omogoča predvsem nemoteno spremljanje zgodbe, dobro vzpostavi glavne in stranske osebe ter z občutkom vpelje komične situacije in like.

Škoda je tudi, da se *Plan B* prehitro zadovolji s svojo na začetku zamišljeno naravo mladinskega filma in se ne poda čez mejo, temveč se odloči za ohranjanje varne, nerazburljive razdalje. Z njim je zato slovenski film dobil prvi celovečerni izdelek ženske avtorice, v katerem avtorska govorica režiserke ni postavljena v prvi plan, marveč je Urška Kos za razliko od Maje Weiss, Hanne A.W. Slak in tudi Dafne Jeremšič v ospredje potisnila svoje junakinje. Ali bi lahko z več osebnega oziroma avtorskega vložka gledalca izrazitejši film in bi to vsečno delo dvignila nad raven korektno televizijske produkcije ter filmu zagotovila večjo odmevnost pa ostaja, vsaj zame, odprto vprašanje.

